

Nr 457

Av herr Heckscher m. fl., angående kursinnehållet i ämnet religionskunskap inom gymnasiet och fackskolan, m. m.

(Lika lydande med motion nr 404 i Första kammaren)

Genom beslut av 1964 års riksdag fastställdes riktlinjerna för de framtida gymnasiala skolornas utformning. I åtskilliga hänseenden framfördes erinringar och reservationer från vårt håll gentemot föreliggande förslag till beslut. I allt väsentligt har icke förebragts synpunkter eller motiveringar, som föranleder oss att frångå tidigare uttalade uppfattningar. Detta gäller t. ex. frågan om gymnasietidens längd där vi bl. a. uttalade:

Vårt förslag på denna punkt ger eleverna en valmöjlighet, som icke är oväsentlig. De, som av en eller annan anledning efterfrågar ett förhållandevis lugnt studietempo, äger rätt att utsträcka studierna under fyra år. Sålunda kan ungdomar, som ägnar sig åt annan personligt värdefull tidskrävande sysselsättning, använda sig av den möjligheten. Aktiv idrottsutövning, konstutövande i olika former, föreningsverksamhet, individuella studieintressen m. m. är exempel härpå.

Mot bakgrund av den hittills höga kvarsittningsfrekvensen framhölls vidare:

Därest över en tredjedel av en årskull gymnasister visar sig oförmögna att tillfredsställande tillägna sig undervisningen, måste detta innebära att studiegången är alltför forcerad. Att under sådana förhållanden fastställa en normalstudietid, som är kortare än den nuvarande, anser vi inte ägnat att förbättra situationen.

Det synes oss emellertid icke lämpligt att redan nu, innan närmare erfarenheter föreligger av den beslutade organisationen, framföra förslag om sådana ändringar i densamma att mera väsentliga ingrepp i organisationen blir följden. Önskvärdheten av förändringar i vissa hänseenden måste vägas mot skolans behov av lugn och stabilitet i planeringen av verksamheten.

Med utgångspunkt från en sådan uppfattning avser vi att framföra förslag endast i några frågor av betydande angelägenhetsgrad beträffande vilka gäller att de i ingen eller endast ringa mån återverkar på fullföljandet av gymnasieplaneringen i stort.

Religionskunskapen

Den s. k. namninsamlingsaktionen gav till resultat att en överväldigande majoritet eller över 2 miljoner människor i vårt land uttalade, att de inte ville vara med om någon nedskärning av timtalet för religionsämnet på *Bihang till riksdagens protokoll 1965. 4 saml. Nr 457—463*

det nya gymnasiet. Riksdagen beslöt emellertid i nämnt sammanhang att tre veckotimmar — eller med andra ord en veckotimme per studieår — skulle disponeras för ämnet på tre av gymnasiets linjer och två veckotimmar — d. v. s. mindre än en veckotimme per studieår — på övriga linjer, vilket i förhållande till nuläget innebär en icke obetydlig reducering.

De yrkanden, som i vår motion avgavs beträffande utökad antal veckotimmar för religionskunskapen motiverades av de krav som ställdes på att även det kyrko- och religionshistoriska stoffet skulle inrymmas i religionsämnet. Därvid framfördes:

Talet om att praktiskt taget allt historiskt stoff kan uteslutas ur religionsundervisningen och överföras på annat ämne är orimligt. All framställning av kristendomen blir missvisande, ja stundtals falsk, om inte undervisningen behandlar idéinnehåll och historiska former samtidigt och i anknytning till varandra.

Våra yrkanden härvidlag avstyrktes av särskilda utskottet utan några egentliga motiveringar. De aspekter som framförts från vår sida på ämnets innehåll berör en enligt vår uppfattning central frågeställning som hittills av gymnasieutredningen och i andra sammanhang behandlats på ett alltför summariskt sätt. Med hänsyn till vikten av att religionsundervisningen får en från skilda synpunkter godtagbar utformning synes det oss angeläget att frågan om det historiska stoffets behandling inom ämnet göres till föremål för ytterligare överväganden. I detta sammanhang bör då även bedömas den ytterligare tid som ifrågavarande utvidgning av kursinnehållet kräver.

Statsutskottet har vid behandlingen av frågan om gemensam samling i allt väsentligt anslutit sig till departementschefens uttalande att morgonsamlingens innehåll inte bör begränsas till vissa ämnesområden eller generellt utesluta andra. Samlingen bör sålunda varken genom sitt innehåll eller sin utformning strida mot vad som är förenligt med vissa elevers religiösa uppfattning eller inställning i livsåskådningsfrågor över huvud. Enligt vår uppfattning utgör detta uttalande i och för sig intet hinder mot behandling av religiösa ämnen och kristna frågeställningar vid den gemensamma samlingen. Lika väl som eleverna vid den obligatoriska samlingen kan tvingas avlyssna sådana inslag i profana ämnen, som icke överensstämmer med deras inställning i livsåskådningsfrågor, bör detta kunna ske med avseende på religiösa ämnen. Vi utgår ifrån att denna ståndpunkt kommer att avspegla sig i den stadga eller läroplan som är under utarbetande för gymnasiet.

Betygsättningen

Enligt riksdagens ovan nämnda beslut skall s. k. relativ betygsättning tillämpas inom de gymnasiala skolorna. Härom hade tidigare från vår sida motionsledes framförts följande:

Vi föreslår ett bibehållande tills vidare av den absoluta betygsskalan icke minst med tanke på avnämarna, som fortlöpande bör få en klar uppfattning om de gymnasieutbildades individuella standard. Den stora svagheten hos den relativa betygsättningen ligger däri, att en sänkning av kunskapsnivån från ett år till ett annat kan äga rum utan att detta återspeglas i den enskilde studentens betyg. I vidare mening är vi skeptiska mot införandet av relativ betygsättning på grund av uppfattningen att denna ej i lika hög grad som den absoluta betygsättningen på lång sikt utgör ett incitament till en jämn och bibehållen utbildningskvalitet.

Av de yrkanden som vi i föreliggande sammanhang framställde skall här endast upprepas vår hemställan om utredning rörande betygsfrågan. Anledningen därtill är att gymnasieutredningen enligt vår mening inte i tillräcklig utsträckning belyst hithörande spörsmål. Utredningens framställning bygger i huvudsak på äldre utredningar, medan däremot de erfarenheter som hittills föreligger inom det obligatoriska skolväsendet inte blivit föremål för de metodiska undersökningar, som i sammanhanget varit befogade.

Meningarna är på detta område synnerligen delade bland remissinstanserna. Flera föredrar en absolut betygsättning, bl. a. överstyrelsen för yrkesutbildning, SACO och Universitetslärarförbundet. TCO framhåller att betygsättningen synes kräva ytterligare översyn, en uppfattning som delas av åtskilliga andra remissorgan. På Kungl. Maj:ts linje går bl. a. LO och skolöverstyrelsen.

Även remissinstansernas tveksamhet och motstridande uppfattningar talar enligt vår mening för en grundlig översyn av betygsfrågan. Vi föreslår således tillsättandet av en utredning, vilkens uppgift bör vara att förutsättningslöst penetrera de båda betygssystemens effekter på olika områden. Önskvärt är därvid att utredningen påskyndas för att riksdagen före det nya systemets ikraftträdande 1966 skall ha möjlighet att taga betygsfrågan under förnyat övervägande.

Delningstalen

Även i fråga om ett principbeslut rörande en sänkning av delningstalen från 30 till 25 avser vi att upprepa tidigare ställda yrkanden. Vi anser därvid främst på grund av pedagogiska och undervisningstekniska skäl en reduktion av antalet elever per klass nödvändig. Särskilda utskottet avstyrkte ifrågasvarande yrkanden, varvid bl. a. den rådande lärarbristen åberopades. Med anledning härav vill vi bestämt uttala att vårt förslag under inga omständigheter är avsett att förvärpa den besvärliga lärarsituationen. Vi hemställer enbart om principbeslut i frågan. Vid vilken tidpunkt beslutet kan genomföras i praktiken är däremot beroende på hur snabbt det anses möjligt att höja lärarutbildningskapaciteten i erforderlig utsträckning, varvid givetvis även samhällsekonomiska hänsynstaganden kommer in i bilden.

Även pågående försöksverksamhet med varierande klasstorlek och lagundervisning (Trumpsystemet) användes av särskilda utskottet som moti-

vering för att avstyrka ovan nämnda yrkande. Härvidlag bör dock framhållas att ifrågasättande försöksverksamhet i nuläget bedrivs i mycket liten skala och att det måste anses ytterst ovisst om systemet någonsin kan komma att äga generell tillämpning. Vi anser därför inte — även om Trumpssystemet måste sägas inrymma många intressanta aspekter — nämnda skäl relevant i sammanhanget.

Som ovan nämnts bör enligt vår mening principbeslut fattas rörande en sänkning av delningstalen inom gymnasiet och fackskolan till 25. Vidare föreslår vi att 1960 års lärarutbildningssakkunniga måtte åläggas att utarbeta förslag om tidsplan för beslutets genomförande. Det synes oss naturligt att de sakkunniga anförtros denna uppgift, eftersom dessa enligt givna direktiv skall göra alternativa beräkningar »med hänsyn tagen bl. a. till skilda antaganden om i vilken omfattning elevantalet i klasserna kan komma att nedbringas under prognosperioden».

Under återopande av det anförda hemställas,

att riksdagen måtte

I. besluta att delningstalet för elevantalet i klasserna inom gymnasiet och fackskolan skall vara 25, dock att tills vidare delningstalet må utgöra högst 30;

II. i skrivelse till Kungl. Maj:t

a) hemställa att Kungl. Maj:t vid bifall till yrkandet under I. måtte uppdraga åt 1960 års lärarutbildningssakkunniga att efter företagen utredning avge förslag till tidsplan för sänkning av delningstalen;

b) hemställa att Kungl. Maj:t måtte tillsätta en utredning med uppgift att belysa för- och nackdelar med en betygsättning på absolut respektive relativ grundval inom gymnasiet och fackskolan;

c) hemställa om utredning och förslag angående kursinnehållet i ämnet religionskunskap inom gymnasiet och fackskolan.

Stockholm den 27 januari 1965

Gunnar Heckscher

Gösta Bohman

Leif Cassel

Rolf Eliasson

Tage Magnusson

Eric Nilsson

Hans Nordgren

Bo Turesson

Karin Wetterström